

Grön Keynes

Vilken nytta får alla dessa Green New Deals?

Vems *Green New Deal* är bäst? Vilket kommer genomföras? Hur mycket blir genomfört? Är *Green New Deal* alls nån lösning på klimatkrisen? Blir det värre? Ska det bara handla om marknad och staten? Aktiva människor som kommer samman ska göra skillnaden.

I USA:s kongress har ett *Green New Deals* presenterats. Nyligen kom ett förslag från EU-kommissionen, *European Green Deal* eller *Grön Giv*. Dessutom har miljöorganisationer och enskilda experter tyckt till. Allt *Green New Deal* började 2007 men har tagit fart de senaste åren tack vare ökad aktualitet för klimathotet.

EU-kommissionens föreslår målet netto-noll-utsläpp 2050 och samtidig ekonomisk tillväxt. Det ska ske genom att bryta sambandet mellan tillväxt och miljöförstöring i en resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi. Kommissionens plan är i första hand en arbetsplan där de konkreta förslagen till bindande EU-beslut ännu återstår att utarbeta. I många fall ska det blir fortsatt strategidokument, alltså inga "skarpa" regler. Det gäller bl.a. energi från havet, industrin, energidistributionen, cirkulär ekonomi, avfall, kemikalier, hållbara transporter, skog, biologisk mångfald, anpassningsåtgärder, finansiering och diverse utredningar. Dock, i en rad fall tar

Kommissionen på sig att komma med förslag under 2020. Men de viktiga reglerna om klimatutsläpp från fordon, utsläppshandel, förnyelsebar energi och energibeskattnings kommer inte förrän i mitten av 2021. På det följer 1-2 års beslutsprocess i EU och därefter en period av omställning innan kraven gäller fullt ut.

För halva klimatutsläppet – industri och flyg, kanske sjöfart – tänker man fortsätta med utsläppshandeln. Att denna funnits i mer än 10 år men inte gett något särskilt resultat hjälps inte. Handeln kännetecknas av övertro på, t.o.m. en konstgjord, marknad. Den gör det billigt att släppa ut koldioxid och driver absolut inte på den nödvändiga minskningen. Priset har mest legat på väldigt låg nivå och dagens (början av 2020) på ca 25 Euro per ton CO₂ uppges göra viss kolenergi olönsam. Det är vad det kostar inom den handlande sektorn – industri och Europaflyg. Jämför med koldioxidskatten för fossildrivmedel i Sverige som är t.ex. 2590 (bensin) och 2246 (dieselbrännolja) kr/m³. Prissättning och handeln har blivit en gimmick som hindrar verkningsfulla åtgärder. T.o.m. hindrar EU-reglerna att göra andra åtgärder för de sektorer som omfattas av utsläpps-handeln. De som jobbar med att handla med de anonyma utsläppsrätterna har ingen relation till klimathotet. För dem är det vilka papper som helst. Även en SNS-sponsrad grupp stöttar (januari 2020) stöttar utsläppshandeln. Dom vill göra den

generell och internationell. Det sägs att det bara är att driva upp priset eller begränsa mängden utsläppsrätter så ska det fungera. Men det händer ju inte. Dom tycker förresten också att det inte skadar klimatet att bränna upp all olja som finns kvar. Pettifor ser utsläppshandel och koldioxidskatt som platt skatt (*flat tax*) som får en regressiv effekt, d.v.s. gynnar de redan rika.

Stor osäkerhet råder om vad EU i slutändan lyckas komma fram till efter att lobbyister och diverse politiska bakåtsträvare fått sitt. Dessutom saknas åtskilligt i deras Gröna Giv-förslaget. Se [genomgången](#). Så här långt är det få skarpa förslag. Och det finns ännu ingen bedömning av vad de olika förslagen kan få för effekt. Hjälper det till att nå målet nollutsläpp 2050? Dessutom saknar EU beslutskraft inom en rad områden. De kan bara hoppas. EU skulle ju kunna påverka de övriga stora utsläppsländer genom att vara ett gott exempel och tuffa förhandlingar. Uppenbart saknas trovärdiga förslag inom förnyelsebara drivmedel och positiva åtgärder för att t.ex. utveckla en samordnad och effektivare järnvägstrafik, inte minst för personer, i EU. Det har man hållit på i decennier med utan verkligt genomslag. Det heter bara att man ska ta "initiativ till ökad och bättre hanterad kapacitet på järnväg och inlandssjöfart". Bilismens ökning diskuteras inte. Ny lokaltrafik finns inte med i KOM:s Gröna Giv. Inte minst paketdistributionen med ett

virrvarr av lätta lastbilar väntas öka explosionsartad genom snabbt ökande internethandel. I större städer väntas ökning på 80% bara på 10 år och kräva över 30% fler lätta lastbilar. Bara i Italien har en tredjedel beställt hemkörd mat 2019. Gig-ekonomin ökar. En fjärdedel av EU-fonderna går till transportsektorn i Italien, 13,3 miljarder euro under senaste 5 åren. KOM har lanserade 14 januari 2020 en ny fond för att stötta EU-områden med värsta besvären att göra omställning. 7,5 nya miljarder euro, som man tror ska bli ännu mer genom omfördelning och andras bidrag. Det låter som att ge mer pengar till dom som är minst motiverade att göra något över huvudtaget.

EU-KOM vill fortsätta tillväxtekonomin enligt nuvarande modell och ändå nå netto-nollutsläpp av klimatgaser. Det är svårt att se hur det samhället ser ut. Mäktiga krafter utanför EU:s kontroll vill säkert också betona tillväxt snarare än nollutsläpp. Finanssektor kan komma att bli nyckelområdet, men tacklas inte i strategin; där har EU svaga muskler.

USA-kongressförslagen har dels röstats bort i senaten, dels behandlas i utdragen process i utskotten i representanthuset. Dessa föreslår att målet ska vara netto-noll-utsläpp av växthusgaser 2050 i USA. Det ska ske genom sociala insatser (sjukvård och bostad) och investeringar i infrastruktur och industri. Samtidigt ska andra miljöproblem minskas. Under en 10-årsperiod ska

eldistributionen förbättras, energieffektivisera byggnader, ta bort föroreningar från transport och arbetsmaskiner och städa undan farligt avfall. Det ska ske genom vakthållning om fri konkurrens och utbildningsinsatser.

Green New Deals har kommit med jämna mellanrum de senaste tio åren. Nu är det mer allvar än tidigare. Fler kommer ut med sådana reformlistor. En SNS-grupp skjuter in sig på internationella åtgärder mot kol. Kritiken hittills mot förslagen har byggt på att de inte räcker till att åstadkomma den nödvändiga omställningen. Ofta sägs att kapitalismens egna rörelselagar är ett absolut hinder. Klimatkrisen och sociala krisen går inte att lösa med bibehållna affärsmodeller som bygger på ständig (eller i alla fall tron på) tillväxt. Reformagenda i new-deal-planerna karaktäriseras som "grön Keynesianism", bl.a. av Mann & Wainwright, eftersom de bygger på konventionella statliga skatter och utgifter ("post-andra världskrigs-Keynes") på i huvudsak miljöområdet. De kan visserligen stärka staten – därmed politikens roll – på marknadens bekostnad, men det framhålls att Keynes tid är förbi. Gröna Keynesåtgärder är statliga finanssatsningar av sånt som saknar marknad, som i detta fall förnyelsebar energiproduktion och stöd till energieffektivare produkter. Efter finanskrisen 2007-2008 har centralbankerna försökt men inte lyckats blåsa liv i ekonomin. Trots noll-ränta har inte företaget blomstrat.

Green New Deal handlar bara två instanser, dels statliga eller motsvarande generella åtgärder, dels marknaden. Vad blev det av aktiva människor som vill bidra och behålla en bebolig värld?

Positivt med Green New Deal är att de åter tar upp skatter för de rika och sociala reformer. Men grön Keynesianska finansiering av t.ex. de gigantiska energibolagen skulle inte kunna överträffa bolagens egna enorma fossila energiresurser. Dessa bolag deklarerar att de tänker använda allt de äger, d.v.s. bränna upp all fossil energi. Dessutom finns fortfarande diverse statliga stödformer för fossilenergiutvinning. Bellamy Foster motsäger att tekniska lösningar ensam kan vara lösningen – även om teknisk utveckling är oundgänglig. Förnyelsebar energi löser inte heller krisen. Han menar att kapitalismens profitjakt står emot en lösning. Privat upptag av profiten i det anarkiskt fungerande ekonomi gör det omöjligt.

Men de senaste Green New Deal-förslagen då? Är inte de mer kompletta och kan de inte leda längre? EU-kommissionen föreslår ett bindande noll-utsläppsåtagande att vara uppfyllt 2050 i EU och knyter samman klimatåtgärder med andra miljö/hållbarhetsuppgifter. Finansiering i kommissionens förslag stannar fortsatt inom miljöområdet, d.v.s. på samma sätt som kritikerna kallar grön Keynesianism. Green New Deal-förslaget i US:s kongress vill sätta upp nya banker. Men New Deal-förslagen tacklar inte den

globaliserade finansmarknaden, den som har den avgörande inverkan på vartåt ekonomin tar vägen. Går det att tackla finansbranschen, hedgefonder och riskkapital utan att rubba kapitalismen?

Särskilt EU:s förslag och dokumenten från FN-konferenserna om klimathotet betonar att åtgärderna måste göras globalt. Och många andra upprepar mantrat. Klimathotet är sådant att det inte räcker med enbart nationella eller regionala åtgärder. Så är det, men utsikterna för en global reformagenda kan man ju bara glömma.

Nej, risken, eller snarare den realistiska utvecklingen, är att de reformprogram som presenterats och som i alla fall delvis säkert kommer genomföras gör saken värre. Mann&Wainwright visar att det blir de som är närmast att utföra omställningsåtgärderna är just de som redan har resurserna och ekonomin. Dessa – främst stora världsomspännande företag och globalt riskkapital – kommer stärkas och omställningen kommer därmed ske på deras villkor.

Är det då ingen idé alls att göra något, då? Jo, det måste det ändå vara; men vad? Förslaget (Pettifor) med anknytning till brittiska Labour som bygger vidare på US-politikernas Green New Deal var aktuellt vid UK-valet hösten 2019 är kanske ett försök? För radikalt för Labour inriktas det på finansiering, i ett uttalat "blandekonomiskt" ideal med stor inspiration i Keynes. Det

ska vara en ekonomi utan tillväxt, enligt "steady state economy"-teorierna. "Det finns ingen chans att försvara jordens livsuppe-hållande system utan att slingra sig ur det globala finanssystemet." Pettifor vill skapa ett hållbart ekonomiskt system, resursmässigt, socialt och rättvist. Det går att göra en sådan omställning bedyras det – det har gjorts förut. Centralbanker och finansdepartement ska ta makten över pengar och finanser. Även om det skulle vara en bra bit på väg – och välkommet – skulle det räcka med att bli av med finanshajarna? Och – hur skulle det gå till? Hur? Ja, det lämnar Pettifor över till politikerna. Detta, kanske det radikalaste gröna Keynesförslaget hittills, diskuterar i detalj vad en regering skulle göra, om den hade makten och viljan. Men hur ska en sådan komma till? Och vad ska vi som står utanför göra?

Vissa reformer är säkert inget att ångra, som att bryta med finanskapitalet och bromsa fossilenergin. Men de många förslagen som skulle förvärra klimatkrisen bör motarbetas. För det ska ske krävs dock först och främst att många förtsätter att samlas och tar täten.

Tillägg: EU:s Gröna Giv

Kommentarer till EU:s Giv finns inlagd i Kommissionens aktionsplanen, se tabellen. Vissa förslag kan få viss effekt på klimatgasutsläppen. Men de flesta punkterna handlar om utvärderingar och/eller strategiutformning. Inget av detta är skarpa förslag som kan visa

resultat. I vissa fall finns gjorda analyser och tidigare utformade förslag som kan behandlas och beslutas inom en kort tid. Vet man inte idag hur ett förslag ska utformas borde nästa steg vara att starta utveckling av konkreta förslag. Som helhet är dock EU:s Gröna Giv otillräckligt för att klara klimathotet. Förslaget till omställningsfond föreslås öka EU-budgeten på ca. 7,5 miljarder € ytterligare per år. Det ska svälla till 143 miljarder euro på 10 år tror

KOM. "Just Transition Mechanism" skulle därmed stå för en viss omfördelning av fondmedel som tidigare riktats till klimatskadlig verksamhet, som vägbyggen. Det är inte glasklart av dokumenten, men det är troligt att ett MS ska ta initiativet för stöd från fonden, d.v.s. den som inte gjort nog ska plötsligt känna motiviverad att göra klimatrelaterade åtgärder. KOM säger att t.ex. Polen ska få 2 av dessa miljarder €.

Tabell 1. EU-Kommissionen (KOM) Green Deal/ Gröna Giv, sammanfattande aktionslista, COM(2019)640 med kommentarer.

<i>Actions</i>	<i>Indicative Timetable¹</i>	<i>Kommentarer</i>
<i>Climate ambition</i>		(Se tecken.)
Proposal on a European 'Climate Law' enshrining the 2050 climate neutrality objective	March 2020	Bindande mål för varje EU-land kräver en REG om klimat.
Comprehensive plan to increase the EU 2030 climate target to at least 50% and towards 55% in a responsible way;	Summer 2020	KOM: ska in i REG om klimatet. Efter juli 2021. Ev. justering av ETS osv. Ev mer in i ETS.
Proposals for revisions of relevant legislative measures to deliver on the increased climate ambition, following the review of Emissions Trading System Directive; Effort Sharing Regulation; Land use, land use change and forestry Regulation; Energy Efficiency Directive; Renewable Energy Directive; CO2 emissions performance standards for cars and vans	June 2021	Blandat: vissa regler kan ha viss effekt, andra tveksamt. Oklart om KOM är beredd att lagstifta om CO ₂ från fordon.
Proposal for a revision of the Energy Taxation Directive	June 2021	Begränsad om någon effekt med direktivet som "bara" har en ram för nationella (låga) energiminimiskatter.
Proposal for a carbon border adjustment mechanism for selected sectors	2021	Klimatutsläpp från importerade varor. Oklar tillämpning.
New EU Strategy on Adaptation to Climate Change	2020/2021	Mer än strategi behövs för måsteanpassningen till faktisk klimatförändring. Inkludera anpassning till kommande förändringar.
<i>Clean, affordable and secure energy</i>		
Assessment of the final National Energy and Climate Plans	June 2020	Utvärdering - är ingen vass åtgärd. MS ska gå igenom sina planer 2023. Därefter KOM-värdering.
Strategy for smart sector integration	2020	Producera energi ur outnyttjade resurser!
'Renovation wave' initiative for the building sector	2020	Husen drar 40% av energi - bättre byggda minskar CO ₂ . EU ska komma med "vägledning".

Tabell 1. EU-Kommissionen (KOM) Green Deal/ Gröna Giv, sammanfattande aktionslista, COM(2019)640 med kommentarer.		
Actions	Indicative Timetable¹	Kommentarer
Evaluation and review of the Trans-European Network – Energy Regulation	2020	Utvärdering - är ingen vass åtgärd. Stoppa vidare fossilbränsle-utbyggnad! TEN är också transportsystem, se nedan.
Strategy on offshore wind	2020	Vindenergi menas, inte vågenergi. EU-pengar till utbyggnad krävs! Men KOM lovar inget.
Industrial strategy for a clean and circular economy		(Se tecken .)
EU Industrial strategy	March 2020	
Circular Economy Action Plan, including a sustainable products initiative and particular focus on resource intense sectors such as textiles, construction, electronics and plastics	March 2020	Cirkulär ekonomi-paket har presenterats innan och begränsning av plast gjord. Osäkert vad göra för t.ex. textil.
Initiatives to stimulate lead markets for climate neutral and circular products in energy intensive industrial sectors	From 2020	Hållbara affärsmodeller?
Proposal to support zero carbon steel-making processes by 2030	2020	SSAB i Luleå visades upp av Sverige i FN. Dock inte i drift.
Legislation on batteries in support of the Strategic Action Plan on Batteries and the circular economy	October 2020	Giftfria batterialternativ - var är dom?
Propose legislative waste reforms	From 2020	Vilken klimatnytta? Stopp för avfallsexport; bättre sortering och användning av återvunnet.
Sustainable and smart mobility		(Se tecken .)
Strategy for sustainable and smart mobility	2020	Minska, med alternativ till, massbilismen som vi känner den!
Funding call to support the deployment of public recharging and refuelling points as part of alternative fuel infrastructure	From 2020	"Funding call" betyder uppmaning till MS.
Assessment of legislative options to boost the production and supply of sustainable alternative fuels for the different transport modes	From 2020	Svensk utfasning av fossila bränslen - en gångbar/accepterad modell i EU??
Revised proposal for a Directive on Combined Transport	2021	Järnväg och sjöfart klarare prioritet snarare än på väg. Absolut inte flyg.
Review of the Alternative Fuels Infrastructure Directive and the Trans European Network – Transport Regulation	2021	Stopp på EU-pengar till vägbyggen krävs! Driv på om gemensamt (tekniskt, person-) tågnät i EU.
Initiatives to increase and better manage the capacity of railways and inland waterways	From 2021	Enhetligt järnvägssystem för både gods och personer.
Proposal for more stringent air pollutant emissions standards for combustion-engine vehicles	2021	Men förbränningsmotorer i bilar får mindre roll. Dedikerade krav får olika förnyelsebar bränsledrift. Störst behovet hos arbetsmaskiner och "förlustelse"-maskiner. Dock ingen direkt klimatnytta.
Greening the Common Agricultural Policy / 'Farm to Fork' Strategy		(Se tecken .)
Examination of the draft national strategic plans, with reference to the ambitions of the European Green Deal and the Farm to Fork Strategy	2020-2021	Saknas preciserade åtaganden; bör justera EU:s gemensamma jordbrukspolitik CAP.
'Farm to Fork' Strategy. Measures, including legislative, to significantly reduce the use and risk of chemical pesticides, as well as the use of fertilizers and antibiotics	Spring 2020 2021	Livsmedelsproduktionen ska utgå från konsumenterna: färskare, närodlat, biodlat, säsong och

Tabell 1. EU-Kommissionen (KOM) Green Deal/ Gröna Giv, sammanfattande aktionslista, COM(2019)640 med kommentarer.

<i>Actions</i>	<i>Indicative Timetable¹</i>	<i>Kommentarer</i>
		emballageutvecklat. Kemikaliefritt jordbruk!
<i>Preserving and protecting biodiversity</i>		(Se tecken.)
EU Biodiversity Strategy for 2030	March 2020	Tveksamt värde i FN-biodiversity convention!
Measures to address the main drivers of biodiversity loss	From 2021	"Naturlig" förlust och nytillskott av arter. Förändring av växtlighet p.g.a. ändrat klimat. Markägarnas ansvar!
New EU Forest Strategy	2020	Klara ut klimat-skog-biobränsleuttagrelationen. Vårda ingemanslanden.
Measures to support deforestation-free value chains	From 2020	Skog i EU är Nordisk idag. Beskoga Sydeuropa?
<i>Towards a zero-pollution ambition for a toxic free environment</i>		(Se tecken.)
Chemicals strategy for sustainability	Summer 2020	Bli ett föredöme internationellt! Utfasning/förbud baserat på konsekvent FoU.
Zero pollution action plan for water, air and soil	2021	Mål och delmål, tack!
Revision of measures to address pollution from large industrial installations	2021	Idag styr EU:s industriutsläppsdirektiv (IED). En successiv klimatanpassning av industriprocesser måste till, oavsett utsläppshandeln, med snabb omställning. Ersätt, eller förkorta den långsamma uppdateringen av krav under IED! Lyfta - inte minsta som standard! Minska industrins inflytande!
<i>Mainstreaming sustainability in all EU policies</i>		(Se tecken.)
Proposal for a Just Transition Mechanism, including a Just Transition Fund, and a Sustainable Europe Investment Plan	January 2020	JTM föreslås 7,5 miljarder € från EU-budget. Dessutom ska flera fonder omvandlas till klimat istället för nuvarande projekt.
Renewed sustainable finance strategy	Autumn 2020	Jmf Pettifor: krävs neutralisera inte minst dolda finansvärlden. EU-fonder kan inte matcha och riskerar förvärpa eländet genom att gå till rika och kontra-produktiva aktiviteter. Inga fonder till klimatnegativa (KOM-riktmärken: 25%)! Skrota skatteparadisen i EU och i övrigt!
Review of the Non-Financial Reporting Directive (2013/34/EU)	2020	Miljörelaterade redovisning måste lyftas in i DIR:et - och inte bara för stora företag (500 pers.). Visa hur mycket CO ₂ utsläpp, ändring och potential till mer minskning?
Initiatives to screen and benchmark green budgeting practices of the Member States and of the EU	From 2020	Gröna nationalräkenskaper finns sen länge.
Review of the relevant State aid guidelines, including the environment and energy State aid guidelines	2021	"Guides" - alltså inte ändringar i själva styrande reglerna?
Align all new Commission initiatives in line with the objectives of the Green Deal and promote innovation	From 2020	Självklart.

Tabell 1. EU-Kommissionen (KOM) Green Deal/ Gröna Giv, sammanfattande aktionslista, COM(2019)640 med kommentarer.		
Actions	Indicative Timetable¹	Kommentarer
Stakeholders to identify and remedy incoherent legislation that reduces the effectiveness in delivering the European Green Deal	From 2020	Ska intressena själva göra det?
Integration of the Sustainable Development Goals in the European Semester	From 2020	Uppföljning 2 gånger per år.
The EU as a global leader		(Se tecken .)
EU to continue to lead the international climate and biodiversity negotiations, further strengthening the international policy framework	From 2019	Bäst ledning - vara ett positivt exempel. KOM vill vidga utsläppshandeln utanför EU: men då får de lägre utvecklade dyr CO ₂ .
Strengthen the EU's Green Deal Diplomacy in cooperation with Member States	From 2020	EU-MS och KOM finns med i G7, G20 osv. - d.v.s. den rika världen. Vad ger det?
Bilateral efforts to induce partners to act and to ensure comparability of action and policies	From 2020	KOM talar om Afrika och LA, m.fl. - fattiga med låg klimatpåverkan. Påverkar Kina, USA, Indien, Brasilien, Ryssland och Australien istället!
Green Agenda for the Western Balkans	From 2020	Partnerskap och strategi för omlandet. Innehåll, aktivitet och effekt oklar.
Working together – a European Climate Pact		(Se tecken .)
Launch of the European Climate Pact	March 2020	EU ska prata med medborgarna. Kampanjer och reklam. Vad ger det mer än en klimat-REG? KOM driva på utbildningen?!
Proposal for an 8th Environmental Action Programme	2020	Miljöprogrammen har haft relativt stor "styrande" effekt.
note 1: The Commission's work programme for 2020 will provide further clarity on the timing of relevant actions announced for 2020		Tecken: KOM=EU-kommissionen, MS=medlemsstater, REG=EU-förordning ("lag för MS"), DIV=EU-direktiv.

Källor

EU-kommissionen, *European Green New Deal (Grön Giv)*, [COM \(2019\)640](#). [ANNEX](#), Just Transition Mechanism ([COM \(2020\)22](#))

US Congress, [House Resolution 109](#), 7 feb 2019. (och Senate Resolution 59)

SNS-grupp, *Svensk politik för globalt klimat*, [jan 2020](#).

Mann G, Wainwright, J, *Climate Leviathan: A Political Theory of Our Planetary Future*, Verso 2018.

Bellamy Forster, J, *On Green New Deal*, Climate&Capitalism, Feb 9, 2019.

Pettifor, A, *The Case for a Green New Deal*, Verso, 2019.

MacKenzie, D, *Making Things the Same*, artiklar i LRB ca. 2010. MacKensie och kolleger har också forskat om klimathandlarna.

WEF, *Urban Delivery*, Jan 2020. [LÄNK](#)